

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Vladimír Maguru a členov senátu JUDr. Heleny Haukvitzovej a JUDr. Soni Mesiarkinovej, v právnej veci navrhovateľky **E. K.**, zastúpenej JUDr. I. R., proti odporcovi **L. K.**, o zaplatenie 670,07 €, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp.zn. 43 C 309/2005, o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 26. januára 2010, sp.zn.

6 Co 34/2009, 6 Co 313/2009, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie navrhovateľky **z a m i e t a**.

Odporcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice II rozsudkom z 26. novembra 2008, č.k. 43 C 309/2005-172 návrh o zaplatenie 670,07 € (20 186,50 Sk) zamietol a navrhovateľke uložil povinnosť nahradiť odporcovi trovy konania vo výške 1 005 Sk, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. V odôvodnení rozhodnutia najprv chronologicky poukázal na skutočnosť, že pôvodne návrh podávali synovia účastníkov konania, domáhajúc sa voči odporcovi zaplatenia sumy 18 800 Sk s príslušenstvom z titulu dlhu na výživnom, a to aj napriek tomu, že na základe existujúceho exekučného titulu, ktorým boli rozsudky o určení výživného a následne

rozsudku o rozvode manželstva, bolo bežné výživné aj exekučne vymožené. V priebehu konania upravili svoj návrh na zaplatenie pohľadávky, spočívajúcej v úrokoch z omeškania z takto nezaplateného dlžného výživného (za obdobie od 30. júna 1999 do 20. mája 2005), ktoré následne postúpili v prospech svojej matky (navrhovateľky), ktorá uplatňovala úroky z omeškania v súvislosti s včas neuhradeným výživným. Po vykonanom dokazovaní konštatoval, že odporca na základe rozsudkov Okresného súdu Košice vidiek sp.zn. Nc 363/1994 z 23. novembra 1994 a sp.zn. 11 C 375/1994 z 1. augusta 1995 mal platiť výživné na výživu M. sumou 800 Sk mesačne a na výživu Š. sumou 700 Sk mesačne. Zdôraznil, že predmetom konania sú úroky z omeškania z dôvodu, že odporca sa s platením výživného dostal do omeškania za obdobie rokov 1994, 1995, 1996, 1997 a nedoplatky na výživnom za uvedené obdobia boli zaplatené až 10. februára 2006. Konštatoval, že vyživovacia povinnosť rodičov k deťom vyplýva priamo zo zákona, ide o zákonnú vyživovaciu povinnosť a nie povinnosť vzniknutú až na základe rozhodnutia súdu. Uviedol, že plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom trvá dovtedy, kým deti (aj po dosiahnutí plnoletosti) nie sú schopné samy sa živiť. Z povahy výživného vyplýva, že právo na výživné je osobným právom dieťaťa, ktoré sa zabezpečuje pre každé dieťa samostatne výrokom súdu. Plnenie výživného za minulé obdobie sa vyjadří buď tak, že sa začiatok vyživovacej povinnosti primerane tomu posunie, alebo tak, že sa vyčíslí výška dlhu - nedoplatku za minulé obdobie pred rozhodnutím súdu. Nedoplatok na výživnom súd prisúdi podľa okolností prípadu buď v lehote, ktorú stanoví, alebo v primeraných splátkach splatných obvykle s bežným výživným. V prípade vyživovacej povinnosti rodiča voči dieťaťu ide o osobné právo a povinnosť zaniká smrťou dieťaťa i smrťou povinného rodiča. Závazkový (obligačný) právny vzťah je právny pomer, z ktorého pre jednu stranu (dlžníka) vyplýva povinnosť druhej strane (veriteľovi) z určitého dôvodu niečo dať, niečo konať, niečoho sa zdržať alebo niečo trpieť. V záväzkovom právnom vzťahu sú práva a povinnosti vo vzájomnej relácii. Názov „záväzok“ spája v jednom slove a pojme pohľadávku veriteľa a dlh dlžníka. Dospel k záveru, že uplatňovaný nárok nemá oporu v hmotnom práve, nakoľko sa nejedná o záväzkový právny vzťah medzi účastníkmi konania. Právo na výživné je osobným právom dieťaťa, ktoré je upravené v Zákone o rodine, ktorý je zákonom samostatne upravujúcim rodinnoprávne vzťahy, oddelene od občianskoprávnej úpravy. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti preto návrh navrhovateľky zamietol. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 26. januára 2010, sp.zn. 6 Co 34/2009,

6 Co 313/2009 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Navrhovateľke priznal oslobodenie od súdneho poplatku za odvolanie, účastníkom nepriznal náhradu trov odvolacieho konania a zrušil uznesenie č.k. 43 C 309/2005-186 z 15. januára 2009 o súdnom poplatku. Pripustil dovolanie proti rozsudku. S poukazom na ustanovenie § 219 ods. 2 O.s.p. rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej ako vecne správny potvrdil považujúc ho za správny. Stotožnil sa s odôvodnením rozsudku súdu prvého stupňa vo veci samej, poukázal na ustanovenia Zákona o rodine č. 94/1963 Zb. upravujúce výživné, v zmysle ktorých bola určená vyživovacia povinnosť odporcovi, pričom konštatoval, že išlo o špeciálnu úpravu rodinno-právnych vzťahov vyplývajúcich zo vzťahu rodičov a detí. Ďalej poukázal na ustanovenia Občianskeho zákonníka (§ 488 a nasl.) upravujúce záväzkové právo, z ktorých vyplýva, že záväzkový právny vzťah sa charakterizuje ako právny vzťah, z ktorého veriteľovi vzniká právo na plnenie (pohľadávka) od dlžníka a dlžníkovi vzniká povinnosť splniť záväzok. Poukázal na to, že zo znenia Zákona o rodine č. 94/1963 Zb. v znení ku dňu rozhodovania o vyživovacej povinnosti odporcu voči jeho deťom, tento zákon neobsahoval žiadnu sankciu za nesplnenie si vyživovacej povinnosti v oblasti rodinno-právnej, či občiansko-právnej a že tu bola iba trestnoprávna úprava spojená so zanedbaním vyživovacej povinnosti. Zhodne so súdom prvého stupňa mal za to, že z charakteru výživného určeného na spotrebu je zrejmé, že nejde o prostriedky určené na zabezpečenie úspor, či inej investície, ale ide o spotrebný charakter takto určeného výživného, ktoré súd určí skúmajúc pomery tak rodičov, ako aj odôvodnené potreby detí, v prospech ktorých výživné sa určuje. Vychádzajúc však zo skutočnosti, že právna úprava sa doposiaľ s takto uplatneným nárokom nezaoberala, v súlade s ustanovením § 238 ods. 3 O.s.p. pripustil proti svojmu rozsudku dovolanie, keď mal za to, že ide o rozhodnutie pre právnej stránke zásadného významu spočívajúce v tom, či v prípade dlžného výživného, resp. výživného vôbec podľa Zákona o rodine, prichádza do úvahy uplatnenie úrokov z omeškania podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. za použitia § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti uvedenému rozhodnutiu podala dovolanie navrhovateľka. Jeho prípustnosť odôvodnila ustanovením § 238 ods. 3 O.s.p. Namietala, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci [§ 241 ods. 2 písm. c) O.s.p.]. Mala za to, že úroky z omeškania nemožno považovať za osobné a neprevoditeľné právo ani za situácie, že tieto vznikli ako príslušenstvo pohľadávky na výživné, teda osobného a neprevoditeľného práva. Vyslovila názor, že neexistuje ustanovenie Zákona

o rodine a ani Občianskeho zákonníka, ktoré by existenciu pohľadávky (úroky z omeškania, ktoré vznikli neplatením výživného v lehotách splatnosti určeného právoplatnými rozhodnutiami súdov) vylučovalo, ale naopak, ustanovenia týchto právnych predpisov uplatnený nárok robia dôvodným. Uviedla, že na predmetnú vec sa vzťahujú ustanovenia § 97 ods. 1 a 2 Zákona o rodine č. 94/1963 Zb., z ktorého jednoznačne vyplýva, že výživné je považované za peňažnú pohľadávku. Poukázala aj na ustanovenie § 104 Zákona o rodine, ktorý odkazuje na Občiansky zákonník, ak Zákon o rodine neustanovuje niečo iné, a to konkrétne na ustanovenie § 489 a § 517 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka. Navrhla, aby dovolací súd zmenil napadnuté rozhodnutie, návrhu v celom rozsahu vyhovel a priznal jej náhradu trov konania.

Odporca vo vyjadrení k dovolaniu označil rozsudok odvolacieho súdu za vecne správny a žiadal dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 3 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu vyplývajúcom z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľky nie je dôvodné.

V danom prípade je dovolanie prípustné podľa § 238 ods. 3 O.s.p., t.j. len preto, že jeho prípustnosť vyslovil vo svojom potvrdzujúcom rozsudku odvolací súd.

Pred samotným posúdením správnosti napadnutého rozsudku krajského súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti treba uviesť, že vyslovením prípustnosti dovolania v zmysle § 238 ods. 3 O.s.p. vymedzuje odvolací súd zároveň aj právnu otázku zásadného významu, pre vyriešenie ktorej v dovolacom konaní vytvoril priestor. Dovolanie v takomto prípade, okrem väd napĺňajúcich znaky dovolacích dôvodov podľa § 241 ods. 2 písm. a/ a b/ O.s.p., môže byť odôvodnené výlučne len nesprávnym právnym názorom zaujatým v napadnutom rozhodnutí, a to práve v tej právnej otázke, ktorá viedla k prípustnosti dovolania. Dovolací súd sa potom obmedzuje len na dôvody dovolania, ktoré spadajú do rámca pripusteného dovolacieho dôvodu (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolací súd je viazaný tak rozsahom dovolania, ako aj uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane jeho obsahového obmedzenia. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O.s.p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, ibaže tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Uvedené zákonné ustanovenie § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Existencia niektorej z vyššie uvedených väd však nebola dovolacím súdom v konaní zistená a dovolateľka ani vo svojom dovolaní nenamietala, že by v konaní k uvedeným vadám došlo.

Keďže dovolateľka je oprávnená napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu, proti ktorému bola prípustnosť dovolania založená výrokom odvolacieho súdu len z dôvodu uvedeného v ustanovení § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., preskúmal dovolací súd napadnutý rozsudok len z hľadísk tohto uplatneného dovolacieho dôvodu.

Nesprávnym právnym posúdením veci je v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, ako mal správne použiť, alebo aplikoval síce správny právny predpis, ale nesprávne ho vyložil. O takýto prípad však v prejednávanej veci nejde.

V danom prípade odvolací súd pripustil proti svojmu rozhodnutiu dovolanie za účelom posúdenia otázky, či v prípade dlžného výživného, resp. výživného vôbec podľa Zákona o rodine, prichádza do úvahy uplatnenie úrokov z omeškania podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Odvolací súd vyriešil nastolenú otázku zásadného právneho významu tým spôsobom, že uplatňovaný nárok nemá oporu v hmotnom práve, nakoľko sa nejedná o záväzkový právny vzťah medzi účastníkmi konania. Právo na výživné je osobným právom dieťaťa, ktoré je upravené v Zákone o rodine, ktorý je zákonom samostatne upravujúcim rodinnoprávne

vzťahy, oddelene od občianskoprávnej úpravy. Zo znenia Zákona o rodine č. 93/1964 Zb. v znení ku dňu rozhodovania o vyživovacej povinnosti odporcu voči jeho deťom tento zákon neobsahoval žiadnu sankciu za nesplnenie si vyživovacej povinnosti v oblasti rodinnoprávnej, či občianskoprávnej, bola tu iba trestnoprávna úprava spojená so zanedbaním vyživovacej povinnosti. Z charakteru výživného určeného na spotrebu je zrejmé, že nejde o prostriedky určené na zabezpečenie úspor, či inej investície, ale ide o spotrebný charakter takto určeného výživného, ktoré súd určí skúmajúc pomery tak rodičov ako aj odôvodnené potreby detí, v prospech ktorých výživné sa určuje.

Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že právne posúdenie veci odvolacím súdom v tejto právnej otázke zásadného právneho významu, ktoré ho viedlo k potvrdeniu rozhodnutia súdu prvého stupňa, treba považovať za správne.

Prejednávanú vec je potrebné posudzovať podľa ustanovení Zákona o rodine č. 94/1963 Zb., nakoľko právne vzťahy sa zásadne spravujú zákonom účinným v čase jeho vzniku (§ 114 Zákona o rodine č. 36/2005 Z.z.). O vyživovacej povinnosti odporcu voči jeho deťom (pôvodným navrhovateľom) bolo rozhodnuté rozsudkom Okresného súdu Košice-vidiek z 23.novembra 1994, sp.zn. Nc 363/1994 a rozsudkom Okresného súdu Košice – vidiek z 1. augusta 1995, sp.zn. 11 C 375/1994.

Z ustanovenia § 488 Občianskeho zákonníka vyplýva, že záväzkovým právnym vzťahom je právny vzťah, z ktorého veriteľovi vzniká právo na plnenie (pohľadávka) od dlžníka a dlžníkovi vzniká povinnosť splniť záväzok.

Ustanovenie § 517 Občianskeho zákonníka určuje, že dlžník, ktorý svoj dlh riadne a včas nesplní, je v omeškaní. Ak ho nesplní ani v dodatočnej primeranej lehote poskytnutej mu veriteľom, má veriteľ právo od zmluvy odstúpiť; ak ide o deliteľné plnenie, môže sa odstúpenie veriteľa za týchto podmienok týkať aj len jednotlivých plnení (odsek 1). Ak ide o omeškanie s plnením peňažného dlhu, má veriteľ právo požadovať od dlžníka popri plnení úroky z omeškania, ak nie je podľa tohto zákona povinný platiť poplatok z omeškania; výšku úrokov z omeškania a poplatku z omeškania ustanovuje vykonávací predpis (odsek 2).

Úroky z omeškania súvisia so záväzkovými právnymi vzťahmi, ktorých predmetom je peňažné plnenie. Z pojmového vymedzenia úrokov z omeškania vyplýva, že veriteľ ich môže

od dlžníka požadovať v prípade peňažného dlhu len v prípade, ak je dlžník v omeškaní s jeho plnením.

Rodinné právo upravuje najmä práva a povinnosti osobnej povahy medzi manželmi, medzi rodičmi, deťmi a ďalšími členmi rodiny. Úprava čisto majetkových vzťahov absentuje. Ak aj rodinné právo upravuje niektorý majetkový vzťah, je neodlučne spätý s osobným vzťahom. Aj keď je rodinné právo súkromným právom, jeho právne normy majú v prevažnej miere kogentný charakter (zákonom daný, od ktorého sa nemožno odchyliť). Charakteristickými znakmi rodinného práva sú predovšetkým: vznik právnych vzťahov priamo zo zákona, ex lege (práva a povinnosti z rodinnoprávnych vzťahov nemožno vylúčiť alebo upraviť odlišne, pretože tak ukladá priamo zákon), viazanosť na subjekty vyjadruje, že tieto práva patria len a len konkrétne určeným osobám, nemožno právami a povinnosťami rodinného práva disponovať, t.j. previesť ich, vzdať sa ich a pod.; platí to aj pre majetkové práva, sú nepremlčateľné (napr. právo na výživné sa nepremlčuje, premlčať možno len jednotlivé opakujúce sa plnenia), nie sú predmetom dedenia, čo tiež platí aj pre majetkové práva v rodinnom práve, chýba im vynútiteľnosť, nemožno sa ich domáhať na súde a uložiť za ich porušenie sankciu. Jedinou nepriamou sankciou je pozastavenie alebo pozbavenie rodičovských práv a povinností alebo odňatie dieťaťa od rodiča.

Vyživovacia povinnosť vzniká v rámci vyživovacieho vzťahu, ktorý existuje podľa zákona medzi určitými subjektmi rodinnoprávneho vzťahu. Vyživovacie vzťahy sú svojou povahou vzťahmi majetkovými, ale závislosťou na osobne právnych vzťahoch v rodine sú vzťahmi rodinnoprávnymi. Práva a povinnosti z nich vyplývajúce majú charakter osobných práv a povinností, ktoré prislúchajú len subjektom rodinnoprávnych vzťahov. Nie sú preto zmluvne prevoditeľné na iné osoby. Neprichádza tu do úvahy ani postúpenie pohľadávky, ani prevzatie dlhu, čo je u bežných majetkových vzťahoch možné. Vyživovacie vzťahy vznikajú priamo zo zákona, a vyživovacia povinnosť a jej zodpovedajúce právo na poskytovanie výživného sú právami a povinnosťami zákonnými, nemajú teda svoj právny podklad v zmluve alebo v rozhodnutí súdu. Vznikajú zo zákona akonáhle sú splnené zákonom stanovené podmienky ich vzniku. To ale neznamená, že rozsah a spôsob plnenia vyživovacej povinnosti nemôže byť určený dohodou subjektov tohto vzťahu, alebo súdnym rozhodnutím.

Predmetom vyživovacej povinnosti je plnenie výživného. Zákon chápe pojem výživného pomerne široko a jeho obsah možno vyjadriť tak, že tu nejde len o výživu v úzkom

slova zmysle, ale i uspokojovanie ostatných osobných potrieb človeka. Právo na výživu je osobným právom; i vyživovacia povinnosť je osobnou povinnosťou. Vyživovacej povinnosti sa nemožno zbaviť napr. prevedením tejto povinnosti na inú osobu, i keby s tým takáto osoba súhlasila; rovnako tak sa nemožno platne vzdať práva plynúceho z vyživovacej povinnosti.

Vyživovacia povinnosť rodičov k deťom vyplýva priamo zo zákona (zákonná vyživovacia povinnosť), a nie až na základe rozhodnutia súdu. Plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom trvá dovtedy, kým deti (aj po dosiahnutí plnoletosti) nie sú schopné samy sa živiť. Súd rozhodne o vyživovacej povinnosti iba vtedy, pokiaľ ju rodičia neplnia dobrovoľne alebo sa nedohodnú na jej plnení. Preto je potrebné, aby súd, ktorý rozhodol o výživnom dieťaťu, vždy stanovil začiatok plnenia vyživovacej povinnosti k maloleťmu dieťaťu, a to ku dňu, kedy rodič prestal dobrovoľne plniť. Tým súd však vyživovaciu povinnosť nezakladá, pretože tá vzniká zo zákona, ale iba ju deklaruje; povinnosť plniť výživné odo dňa, od ktorého rodič prestal dobrovoľne plniť. Z povahy výživného vyplýva, že právo na výživné je osobným právom dieťaťa, ktoré sa zabezpečuje samostatne výrokom súdu. So zreteľom na § 154 ods. 1 O.s.p., podľa ktorého je pre rozsudok rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia, pri určovaní výšky výživného a začiatku plnenia vyživovacej povinnosti voči maloleťmu dieťaťu prihliadne na dobrovoľne uskutočnené plnenie. Plnenie výživného za minulé obdobie sa vyjadří buď tak, že sa začiatok vyživovacej povinnosti primerane tomu posunie, alebo tak, že sa vyčíslí výška dlhu (nedoplatku) za minulé obdobie pred rozhodnutím súdu. Pri rozhodovaní o výživnom treba vychádzať zo stavu, aký bol v jednotlivých časových úsekoch počas celého obdobia, za ktoré súd o výživnom rozhoduje. Zameškané výživné pre maloleté dieťa možno úspešne požadovať najviac za obdobie troch rokov späť odo dňa začatia súdneho konania; plnoleté dieťa môže takto požadovať výživné iba odo dňa začatia súdneho konania. Výživné sa prisudzuje (a aj platí) v pravidelných opakujúcich sa sumách, ktoré sú zročné vždy na mesiac dopredu. Nedoplatok na výživnom súd prisúdi podľa okolností prípadu buď v lehote, ktorú stanoví, alebo v primeraných splátkach splatných obvykle s výživným.

Podľa § 104 zákona o rodine č. 94/1963 Zb. ustanovenia Občianskeho zákonníka sa použijú vtedy, ak tento zákon neustanovuje nič iné.

Ustanovenie § 104 vyjadruje vzťah Zákona o rodine ako zákona špeciálneho (lex specialis) k Občianskemu zákonníku (lex generalis). Ustanovenia Občianskeho zákonníka sa použijú vtedy, ak zákon o rodine neustanovuje inak. Ide teda o subsidiaritu Občianskeho

zákonníka, ktorého ustanovenia sa použijú v prípade, ak zákon o rodine určitú právnu úpravu neobsahuje vôbec, alebo ju obsahuje len čiastočne, nie komplexne. V ostatných prípadoch majú ustanovenia zákona o rodine prednosť pred ustanoveniami Občianskeho zákonníka.

Výživné je vzťah vyplývajúci z rodinného práva, teda to nie je záväzok podľa Občianskeho zákonníka. Zákon o rodine na výživné prihliada ako na zabezpečovanie potrieb medzi subjektmi rodinnoprávneho vzťahu, teda nielen ako na uhradzovanie výživy vo vlastnom slova zmysle, ale i ako na uspokojovanie ostatných hmotných a kultúrnych potrieb oprávneného. Inštitút výživného je majetkovým vzťahom, ale môže vzniknúť len medzi rodičom a dieťaťom, ktorý je s ním súvisiacim vzťahom osobným. Vyživovacie vzťahy sú vzťahmi majetkovými, avšak toho typu, že vznikajú a trvajú nie medzi kýmkoľvek, t.j. medzi ktorýmkoľvek občanmi, ale len medzi niektorými členmi rodiny. Sú to vzťahy, ktoré teda nevznikajú samostatne alebo nezávisle od iných vzťahov (nie sú primárne, určujúce, prípadne izolované), ale konkrétne nadväzujú na rodinné pomery a sú nimi podmienené tak pri svojom vzniku, ako aj vo svojom trvaní. Vyživovacie vzťahy spravidla nevznikajú zmluvne, t.j. že svojim základom obvykle nezávisia od vôle svojich účastníkov; to znamená, že z toho vznikajúce práva a povinnosti sú nositeľom týchto vzťahov „akoby (ex lege) vnútené“. Záväzok podľa Občianskeho zákonníka je právny vzťah, z ktorého jednému účastníkovi vzniká povinnosť poskytnúť druhému účastníkovi určité plnenie a druhému účastníkovi právo toto plnenie od neho požadovať. Záväzky vznikajú z právnych úkonov (najmä zo zmlúv), z protiprávných úkonov (napr. zo spôsobenej škody), alebo z iných v zákone uvedených skutočností, ktoré môžu mať rôznu povahu. Obsahom záväzku je určité plnenie, ktoré znamená na jednej strane povinnosť niečo dať, niečo vykonať, niečoho sa zdržať, poprípade niečo strpieť, a na druhej strane právo takéto plnenie požadovať. Táto povinnosť dlžníka sa nazýva tiež dlhom, a veriteľovo právo na plnenie pohľadávkou.

Dovolací súd preto dospel k záveru, že výživné nie je občianskoprávny záväzok v zmysle obligačných ustanovení o záväzkoch podľa Občianskeho zákonníka. Právo na výživné je osobným právom dieťaťa, môže vzniknúť len medzi rodičom a dieťaťom, je upravené v Zákone o rodine, ktorý je zákonom samostatne upravujúcim rodinnoprávne vzťahy, a preto nie je možná použiteľnosť Občianskeho zákonníka a teda ani ustanovenia § 517 ods. 2. Z uvedeného potom vyplýva, že ani dlžné výživné (zaostalé výživné) nie je dlhom podľa Občianskeho zákonníka. Úrok z omeškania je svojim charakterom sankcia

za omeškanie dlžníka so splnením záväzku a neplatenie výživného je sankcionované trestným právom.

Vychádzajúc z uvedených skutočností sa dovolací súd stotožnil s právnym záverom odvolacieho súdu, že v danom prípade uplatňovaný nárok nemá oporu v hmotnom práve, nakoľko sa nejedná o záväzkový právny vzťah medzi účastníkmi konania. Právo na výživné je osobným právom dieťaťa, ktoré je upravené v Zákone o rodine, ktorý je zákonom samostatne upravujúcim rodinnoprávne vzťahy, oddelene od občianskoprávnej úpravy. V prípade dlžného výživného, resp. výživného vôbec podľa Zákona o rodine, nie je možné uplatniť § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka, upravujúci úrok z omeškania. Bráni tomu neexistencia omeškania ako základného predpokladu pre vznik nároku na úroky z omeškania v zmysle § 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Vzhľadom k tomu, že odvolací súd pri svojom rozhodnutí vychádzal zo správneho právneho záveru pri posudzovaní otázky, pre ktorú pripustil proti svojmu rozhodnutiu dovolanie, dovolaním vytýkané nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) nie je dôvodné. Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie navrhovateľky podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

V dovolacom konaní procesne úspešnému odporcovi vzniklo právo na náhradu trov konania proti navrhovateľke, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Odporca nepodal návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy konania (§ 151 ods. 1 O.s.p.), a preto mu ich dovolací súd nepriznal.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. januára 2012

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová

